

Harstad kommune
Attraktivt hele livet

Gausvik, Fauskevåg, Sørvik, Breivik, Medkila og Høgholtet

Våren 2018 – desember 2019

Innhold

Presentasjon Sørhusan barnehageenhet	side	4
Barnehagens verdigrunnlag	side	5
Formål og innhold		
- Danning	side	6
- Omsorg	side	6
- Læring	side	7
- Lek	side	8
- Vennskap og fellesskap	side	9
- Barns medvirkning	side	10
- Kommunikasjon og språk	side	11
- Samisk kultur og tradisjon	side	12
Barnehagen som pedagogisk virksomhet		
- Progresjon	side	13
- Barnehagens digitale praksis	side	13
- Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte	side	13
Overganger		
- Når barnet begynner i barnehagen	side	14
- Overgang innad i barnehagen	side	14
- Overgang mellom barnehage og skole	side	15
Samarbeid		
- Samarbeid mellom hjem og barnehager	side	15
- Samarbeid med eksterne instanser	side	16
Satsningsområder		
- Implementering av ny rammeplan	side	16
- Språk	side	17
- Realfag	side	17

Barnehagens fagområder

-Kommunikasjon, språk og tekst	side	18
- Kropp, bevegelse, mat og helse	side	19
-Kunst, kultur og kreativitet	side	20
- Natur, miljø og teknologi	side	21
- Antall, rom og form	side	22
- Etikk, religion og filosofi	side	23
- Nærmiljø og samfunn	side	24

Sørhusan barnehageenhet

Harstad kommune omorganiserte sine barnehager høsten 2017 og det ble etablert 4 enheter som skulle omfatte alle de kommunale barnehagene. Sørhusan barnehageenhet består av 6 barnehager; Gausvik, Fauskevåg, Sørvik, Breivik, Medkila og Høgholtet barnehage. Vi har rundt 50 årsverk og vel 260 korrigerede barnehageplasser. Enheten ledes av enhetsleder sammen med 3 avdelingsledere.

Barnehagene våre er ulik av størrelse og har stor geografisk avstand. Vi arbeider nå for å bygge en felles pedagogisk plattform for alle barnehagene i enheten samtidig som vi ønsker å bevare hver enkelt barnehage sin særegenhet. Vår årsplan består av denne felles overordnede planen som er for hele enheten, samt periodeplaner og månedsplaner fra hver enkelt avdeling/base. Å arbeide i en stor enhet som denne er nytt, spennende og lærerikt. Vi har ansatte med ulik erfaring og faglig bakgrunn og vi ser frem til å lære av hverandre og utveksle tanker og ideer.

Som en kommunal barnehageenhet har vi samarbeid med øvrige kommunale barnehager og er underlagt kommunale prosedyrer. Harstad kommune driver pedagogisk utviklingsarbeid der dialogsamling, pedagogisk nettverk/ forum er arenaer for faglig kompetanseheving. Vi deltar også på ledermøter og regelverksamlinger organisert av barnehageadministrasjonen i Harstad. Faglig fokus fra høst 2017 er realfag, språk og ny rammeplan. Harstad kommune skal fortsette sin satsning på realfag og skal i tillegg ha fokus på språk. Barnehagene fikk høsten 2017 ny rammeplan og kommunen har fått midler til implementering av denne. Å arbeide med implementering av rammeplan vil være en kontinuerlig prosess og vi vil ha fokus på barnehagens verdigrunnlag og voksenrollen.

Vi ser fram til en spennende barnehagehverdag. Å etablere en ny organisasjon og få den til å fungere på en god måte samt ha fokus på pedagogisk utviklingsarbeid. For å få et godt barnehagetilbud er vi avhengig av en god dialog og et godt samarbeid med dere foresatte. Kom gjerne med tilbakemeldinger, innspill og ønsker!

Med hilsen

Ellen Beate Vik

Enhetsleder

Barnehagens verdigrunnlag

«Barnehagen skal fremme demokrati, mangfold og gjensidig respekt, likestilling, bærekraftig utvikling, livsmestring og helse»(Rammeplanen 2017, s. 7).

Barnehagens verdigrunnlag skal formidles, praktiseres og oppleves i alle deler av barnehagens pedagogiske arbeid. Personalets atferd, våre holdninger og verdier skal prege hele virksomheten. Vi skal møte hvert individ med omsorg, trygghet og anerkjennelse. Vi er forpliktet til å oppfylle barnehagens formål slik den er beskrevet i barnehageloven §1 og i rammeplanen.

Barnehagens samfunnsmandat barnehageloven §1

«Barnehagen skal i samarbeid og forståelse med hjemmet ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling. Barnehagen skal bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanistisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, på åndsfrihet, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankret i menneskerettighetene»(Barnehageloven 2017, s.13)

Refleksjoner over egne verdier og handlinger skal inngå i personalets pedagogiske drøftinger. Barnehagen skal kontinuerlig vurdere egen praksis, og om barnehagens kultur bidrar til å fremme de verdiene som skal ligge til grunn for barnehagens virksomhet

Harstad kommune har utarbeidet felles verdiplattform for ansatte for å kunne yte bedre tjenester til kommunens innbyggere.

ÅPENhet og Respekt
Engasjement
Ansvarlighet
Læring og utvikling

Disse verdiene er godt omforent med verdier vi har fokus på i barnehagen. Vi har alle med oss ulike verdier og holdninger i «ryggsekken» og som barnehage må vi utvikle en felles verdiplattform. Dette er noe som det må arbeides aktivt med i hele personalgruppa og som vi skal ha kontinuerlig fokus på. Viktige momenter under verdiene ovenfor og som vi kan måle verdiarbeidet på, vil i barnehagen blant annet være: trygghet og tillit, verdighet og likeverdighet, respekt for forskjellighet, inkluderende miljø, anerkjennning, mangfold, utvikling, omtenkksomhet, mestring og følelse av egenverd og forebygge mobbing.

Formål og innhold

Danning

«Barnehagen skal støtte barna i å forholde seg prøvende og nysgjerrig til omverdenen og bidra til å legge grunnlaget for modig, selvstendig og ansvarlig deltakelse i demokratisk fellesskap. Barnehagen skal fremme samhold og solidaritet samtidig som individuelle uttrykk og handlinger verdsettes og følges opp. Barnehagen skal bidra til at barna kan forstå felles verdier og normer som er viktige for fellesskapet. Barnehagen skal bidra til å fremme barnas tilhørighet til samfunnet, natur og kultur.»(Rammeplanen s. 21)

«Danning er mer enn utvikling, mer enn læring, mer enn omsorg, mer enn oppdragelse og mer enn sosialisering. Samtidig rommer danning alt dette » (Rammeplanen 2011 s. 15). Barna opplever seg selv som en del av et fellesskap i måltider, samlingsstunder, lek og andre aktiviteter. Barna får oppleve å bli trukket fram og å få være midtpunktet. Barna får også oppleve at de kan utøve medbestemmelse. Barna får oppleve at de kan reservere seg når de vil være i fred og ha ro. Slike opplevelser er med på å styrke barnas selvfølelse og identitet.

Mål:

- Barna skal ha tro på seg selv og forståelse for andre

Personalet skal:

- Vise respekt for barnas kommunikasjon og interesse for det barna sier
- Bidra til utvikling av kunnskap, verdier og holdninger sammen med barna og gjennom dialog med barna
- Være gode samtalepartnere, veiledere og samhandlingspartnere

Tegn på god praksis:

- Barna tar kontakt for å prate med personalet
- Barna uttrykker følelser, tanker og meninger
- Barna viser respekt for hverandre

Omsorg

«Omsorg er en forutsetning for barnas trygghet og trivsel, og for utvikling av empati og nestekjærlighet. Barnehagen skal gi barna mulighet til å utvikle tillit til seg selv og andre. I barnehagen skal alle barn oppleve å bli sett, forstått, respektert og få den hjelp og støtte de har behov for. Barnehagen skal aktivt legge til rette for omsorgsfulle relasjoner mellom barna og personaler og mellom barna, som grunnlag for trivsel, glede og mestring.» (Rammeplanen s. 19)

Omsorg i barnehagen handler om å se det unike i hvert barn og er grunnleggende viktig for barns utvikling. Ved å være sammen med andre barn og voksne i et fellesskap er man med på å lære noe om seg selv i forhold til andre.

Å vise omsorg handler om å være tilstede i barnas liv, være lydhøre for deres meninger og ytringer.

Å vise omsorg handler om å skape gode rutiner og gi barna gode og forutsigbare dager.

Det er i samspillet mellom voksne og barn, og barn imellom, at utvikling av tillit til seg selv og andre etableres.

Mål:

- Barna opplever omsorgsfulle relasjoner preget av nærhet, varme og inkludering

Personalet skal:

- Ivareta barnas behov for fysisk omsorg, inkludert ro og hvile
- Være lydhøre og ydmyke i møte med barna og imøtekomme deres behov for omsorg med raushet og sensitivitet
- Bidra til at barna kan utvikle tillit til seg selv og andre

Tegn på god praksis:

- Barna er trygge på personalet, søker kontakt og viser følelser
- Barna opplever nærhet, inkludering og trygghet ved at personalet byr på seg selv for eksempel et ledig fang, klem, trøst og blikk-kontakt.
- Barna viser omsorg for hverandre
- Stabile og forutsigbare rutiner i barnehagedagen

Læring

«I barnehagen skal barna oppleve et stimulerende miljø som støtter opp om deres lyst til å leke, utforske, lære og mestre. Barnehagen skal introdusere nye situasjoner, temaer, fenomener, materialer og redskaper som bidrar til meningsfull samhandling. Barnas nysgjerrighet, kreativitet og vitebegjær skal anerkjennes, stimuleres og legges til grunn for deres læringsprosesser. Barna skal få undersøke, oppdage og forstå sammenhenger, utvide perspektiver og få ny innsikt.» (Rammeplanen s. 22).

Forskning viser at man lærer mer av aktiviteter man er indre motivert for å gjøre. Derfor er det viktig for oss å bli godt kjent med hvert enkelt barn – deres interesser og kunnskap. Vi tar utgangspunkt i disse når vi legger til rette for aktiviteter, lek og læring. For at barnet skal ha motivasjon til læring må det føle trygghet og tilhørighet til gruppa. Barnet skal ha en opplevelse av at det blir satt pris på og at dets innspill blir hørt. Det er viktig for barnets opplevelse av mestring at det får oppgaver og utfordringer tilpasset modnings- og utviklingsnivå. Man kan veksle mellom oppgaver det kan klare ganske lett, og oppgaver barnet må jobbe ekstra med for å mestre.

Mål:

- Barna opplever mestring og tro på egen læringsevne

Personalet skal:

- Legge til rette for helhetlige læringsprosesser som fremmer barnas trivsel og allsidige utvikling
- Utvide barnas erfaringer og sørge for progresjon og utvikling
- Støtte og berike barnas undring og nysgjerrighet
- Skape et godt læringsmiljø for barna

Tegn på god praksis:

- Barna tar initiativ og viser kreativitet
- Utforskende barn, og personale som undrer seg sammen med barna.
- Barna tar nye erfaringer inn i leken og videreutvikler den
- Lekemateriell som er synlig og tilgjengelig

Lek

«Leken skal ha en sentral plass i barnehagen, og lekens egenverdi skal anerkjennes. Barnehagen skal gi gode vilkår for lek, vennskap og barnas egen kultur. Leken skal være arena for barnas utvikling og læring, og for sosial og språklig samhandling.» (Rammeplan s.20).

Å delta i lek og knytte vennskap i barnehagen er noe av grunnlaget for barns trivsel.

Gruppetilhørighet og vennskap er viktige forutsetninger for at barn skal kunne fungere optimalt. Barn med god evne til selvregulering mestrer lek best. Mye av leken i barnehagen er sosial lek. Med det menes lek der man må tørre å stille seg åpen for andres innspill. Barna skal ha tro på at det man selv bidrar med tar leken videre, være fleksibel når leken endrer retning og ha fantasi til å la leken endre retning. Og å ha evne til å ta andres perspektiv når meningsutveksling finner sted og bearbeide inntrykk og erfaringer gjennom leken. Barn som kjenner rollelekens spilleregler, vil ha gode forutsetninger for å samarbeide og løse problemer også utenom lek.

Også de minste barna leker meningsfylt sammen i barnehagen. Gjennom kroppslig aktivitet viser barna at de forstår hverandres hensikt og mening i felles lek. I løpet av et barnehageår hopper og løper, roper og ler toddlerne seg inn i relasjoner og fellesskap med hverandre. De minste barna har et sterkt interessefellesskap.

Mål:

- Styrke barnas lekekompetanse

Personalet skal:

- Tilrettelegge for lek, være til stede, observere, inspirere og vise engasjement
- Gi barna tid og rom til lek, både inne og ute
- Bidra til at alle barn kommer inn i lek

- Delta i leken, stimulere og videreutvikle leken – på barnas premisser
- Observere, støtte og veilede barna

Tegn på god praksis:

- Personal som leker, støtter og følger opp leken, observerer og legger til rette for lek
- Leken varer over tid
- Alle barn deltar i lek
- Et lekemiljø som inspirerer til ulike typer lek

Vennskap og fellesskap

«Sosial kompetanse er en forutsetning for å fungere godt sammen med andre og omfatter ferdigheter, kunnskaper og holdninger som utvikles gjennom sosialt samspill. I barnehagen skal alle barn kunne erfare å være betydningsfulle for fellesskapet og å være i positivt samspill med barn og voksne. Barnehagen skal legge til rette for utvikling av vennskap og sosialt fellesskap.»
(Rammeplanen s. 22-23)

Å tilhøre en gruppe gir barn trygghet og sosial tilknytning. Opplevelser sammen med andre barn kan være veien til nye vennskap. Vennskap bidrar til en opplevelse av deltakelse og fellesskap, som igjen bidrar til å forsterke en positiv selvfølelse.

Mål:

- Barna skal oppleve glede og mestring i et sosialt fellesskap
- Ingen barn skal utsettes for mobbing i barnehagen

Personalet skal:

- Støtte barnas initiativ til samspill og bidra til at alle kan få leke med andre, oppleve vennskap og lære å beholde venner
- Støtte og veilede barna i samspill med andre,
- Bidra til gode normer for samhandling i fellesskapet
- Være gode rollemodeller
- Forebygge, stoppe og følge opp diskriminering, utestenging, mobbing, krenkelser og uheldige samspillsmønstre
- Kjenne til og jobbe i tråd med Harstad kommunes handlingsplan mot mobbing

Tegn på god praksis:

- Barna er glade for å møte hverandre
- Alle barn deltar i lek
- Barna viser glede over og omsorg for de rundt seg i barnehagen
- Personalet er aktivt deltakende med barna både inne og ute

Barns medvirkning

«Barnehagen skal ivareta barns rett til medvirkning ved å legge til rette for og oppmuntre til at de kan få gitt uttrykk for sitt syn på barnehagens innhold.»(Rammeplanen 2017, s.27)

Vi skal ta barna på alvor og vektlegge barnas individuelle behov. Barn er unike og har ulike personligheter. De skal møtes med anerkjennelse og respekt for den de er. Barn skal være aktive deltagende, bli sett, hørt og tatt med på råd og avgjørelser når det er naturlig. Barn ytrer seg verbalt og kroppslig, og ytrer seg ulikt ut fra alder og modning. De skal ikke overlates et ansvar de ikke er rustet til å ta.

Vi skal være åpne og nysgjerrige på barnas innspill, interesser og vise respekt for deres perspektiv. Gjennom samspill, samtaler med og observasjon av barna i hverdagen får vi innsyn i barnas tanker, ønsker, opplevelser og hva de er opptatte av. Samtidig skal barnehagen bidra til at barna skal føle gruppetilhørighet og at de ser seg selv som en verdifull del av et større fellesskap. Medvirkning handler også om å ta hensyn til andres meninger og vil være med på å styrke samspillet i barnegruppene. Det er viktig at vi forklarer barna hvorfor ikke deres innspill/ ønsker alltid kan følges. Medvirkning er ikke det samme som å bestemme, og det er alltid den / de voksne som har ansvaret.

Mål:

- Barn får oppleve seg betydningsfull ved å være en bidragsyter og ta egne valg

Personalet skal:

- Personalet skal være aktiv sammen med barna i leken, både ute og inne
- Engasjerte ansatte som ser alle barna og det enkelte barn
- Organisere barnesamtaler med de største barna
- La barna påvirke barnehagehverdagen

Tegn på god praksis:

- Planer med rom for barnas innspill
- Engasjerte og deltakende barn i aktiviteter og lek
- Barnas initiativ og valg kommer til syne i barnehagedagen

Kommunikasjon og språk

«Barnehagen skal være bevisst på at kommunikasjon og språk påvirkes av alle sider ved barnets utvikling. Gjennom dialog og samspill skal barna støttes i å kommunisere, medvirke, lytte, forstå og skape mening.» (Rammeplanen s. 23) «Alle barn skal få god språkstimulering gjennom barnehagehverdagen, og alle barn skal få delta i aktiviteter som fremmer kommunikasjon og en helhetlig språkutvikling.» (Rammeplanen s. 23).

Språkutvikling er en viktig unik prosess, hvor barnet i samspill med omgivelsene utvikler et språk. En god språkutvikling er grunnleggende for både den kognitive, sosiale og emosjonelle utviklingen for hvert enkelt barn. Førskolealderen er den optimale perioden for barnets språkutvikling. Personalet må hele tiden tenke på hva og hvordan vi snakker med barna. Vi skal være gode språklige rollemodeller som har kjennskap til barns normale språkutvikling, slik at vi tilrettelegger for et godt språkmiljø samtidig som vi skal fange opp dem med en forsinket språkutvikling.

Harstad kommune har språk som satsningsområde.

Mål:

- Støtte barnas utvikling av språket
- Skape et godt språkmiljø for barna

Personalet skal:

- Anerkjenne og respondere på barnas verbale og non-verbale språkuttrykk
- Legge til rette for et godt språkmiljø, bidra til språklig mangfold og berikelse for alle barna
- Initiere til og delta i samtaler med alle barn
- Være gode språklige forbilder for barna
- Støtte flerspråklige barn i å bruke morsmål og samtidig aktivt fremme og utvikle barnas norskkompetanse
- Delta aktivt i Språkløyper - nasjonal strategi for språk, lesing og skriving som er en metode som brukes i språkkommuner som Harstad
- Leser daglig for barna

Tegn på god praksis:

- Barna bruker språket (verbalt – nonverbalt ut fra alder og modning) til å uttrykke seg
- Barna snakker fint til hverandre
- Tilgjengelige bøker som blir brukt
- Personalet snakker MED barna

Samisk kultur og tradisjon

«Samiske barn i barnehage skal få støtte til å bevare og utvikle sitt språk, sin kunnskap og sin kultur uavhengig av hvor i landet de bor.» (Rammeplanen 2017, s.25)

Barnehagen skal ta hensyn til barnas etniske og kulturelle bakgrunn, herunder samiske barns språk og kultur. Vi skal gi støtte til å bli kjent med samisk tradisjon og kultur samt at barna kan få møte samisk språk.

Mål:

- Bli kjent med samisk kultur

Personalet skal:

- Formidle samisk tradisjon og kultur gjennom hele året.
- Markere samefolkets dag
- Gjøre seg kjent med samisk kultur

Tegn på god praksis:

- Kjenne til at samene er Norges urfolk
- Kjennskap til samisk språk og kultur
- Samiske bøker, bilder og symboler skal være tilgjengelig for barna

Barnehagen som pedagogisk virksomhet

«Barnehagen skal være en pedagogisk virksomhet som skal planlegges og vurderes. Barn og foreldre har rett til medvirkning i disse prosessene. Målet med barnehagen som pedagogisk virksomhet, er å gi barna et tilrettelagt tilbud i tråd med barnehageloven og rammeplanen» (Rammeplanen s. 37)

Barnehagen er en lærende organisasjon der hele personalet skal reflektere rundt faglige og etiske problemstillinger, oppdatere seg og være tydelige rollemodeller.

Personalet utarbeider planer for arbeidet på avdelingene og basene. Det lages periodeplaner og månedsplaner. Utgangspunktet for planene baseres på kunnskap om barns trivsel og allsidige utvikling, individuelt og i gruppe, observasjon, dokumentasjon, refleksjon, systematisk vurdering og samtaler med barn og foreldre. Planer kan endres etter vurderinger som personalet kontinuerlig foretar, bla for å gi rom for barnas medvirkning.

Personalet tar utgangspunkt i barnas erfaringer, interesser, synspunkter og initiativ i det daglige arbeidet og ved valg og gjennomføring av temaer og prosjekter. Det skal være en veksling mellom spontane og planlagte aktiviteter.

Arbeidet i barnehagen dokumenteres gjennom dags-rapport på hver enkelt avdeling/base, skriftlige vurderinger, foto og utstillinger.

Progresjon

«Progresjon i barnehagen innebærer at alle barna skal utvikle seg, lære og oppleve fremgang. Alle barn skal kunne oppleve progresjon i barnehagens innhold, og barnehagen skal legge til rette for at barn i alle aldersgrupper får varierte leke-, aktivitets- og læringsmuligheter» (Rammeplanen17, s.44)

I barnehagen deltar barna i tilrettelagte gruppeaktiviteter som er tilpasset barnas alder og modning. Det utarbeides egne planer for disse gruppene. Barna deltar også på spontane aktiviteter hvor hensyn til barnas alder er en viktig faktor. Barn i ulike aldre og modning møter ulike forventninger. Barna skal oppleve både utfordringer og mestring. Sørhusan barnehager har utarbeidet egen progresjonsplan for rammeplanens fagområder.

Barnehagens digitale praksis

«Barnehagens digitale praksis skal bidra til barnas lek, kreativitet og læring. Ved bruk av digitale verktøy i det pedagogiske arbeidet skal dette støtte opp om barns læringsprosesser og bidra til å oppfylle rammeplanens føringer for et rikt og allsidig læringsmiljø for alle barn.» (Rammeplanen17,s.44).

Personalet skal ha en aktiv rolle sammen med barna når digitale verktøy brukes. Enheten skal utarbeide plan for sin digitale praksis ut fra rammeplanens føringer og barnas modning. Hver avdeling/base skal også ha sin plan som samsvarer med disse føringene. Dette er noe vi arbeider for å få ordentlig på plass i løpet av 2018.

Tilrettelegging av det allmennpedagogiske tilbudet for barn som trenger ekstra støtte

«Barnehagen skal tilpasse det allmennpedagogiske tilbudet etter barnas behov og forutsetninger, også når noen av barna har behov for ekstra støtte i kortere eller lengre perioder» (Rammeplanen s. 40).

Det skal tilrettelegges for barn som trenger ekstra støtte slik at de får et likeverdig og inkluderende tilbud. Alle barn skal inkluderes sosialt og ta del i et meningsfullt fellesskap. Foresatte kan kreve sakkyndig vurdering av om barnet har behov for spesialpedagogisk hjelp.

For barn som trenger ekstra støtte skal barnehagen i samarbeid med foresatte utarbeide pedagogisk rapport som gir grunnlag for PPT å lage sakkyndig vurdering som evt utløser spesialpedagogisk hjelp fra PPT.

Overganger

Når barnet begynner i barnehagen

«Barnehagen skal i samarbeid med foresatte legge til rette for at barnet får en trygg og god start i barnehagen. Barnehagen skal tilpasse rutiner og organisere tid og rom slik at barnet får tid til å bli kjent, etablere relasjoner og knytte seg til personalet og andre barn. Når barnet begynner i barnehagen skal personalet sørge for tett oppfølging den første tiden slik at barnet kan oppleve tilhørighet og trygghet til å leke, utforske og lære» (Rammeplanen s. 33)

For at barnehageoppholdet skal bli best mulig er det å opparbeide trygghet viktig. Derfor ønsker vi at foresatte bruker tilstrekkelig tid til tilvenning.

Vi inviterer til besøk til barnehagen i forkant av at dere begynner i barnehagen. Dette er ei frivillig ordning og målet med besøket er å bli kjent med bygget og atmosfæren, og få mulighet til å være sammen med de andre barna som også skal starte i august. Selve tilvenning og det å skape tilknytning til de ansatte vil først skje ved ordinær oppstart.

Foresatte får velkomstbrev med div informasjon og blant annet når de skal komme første dag. For små barn er det viktig å sette av god tid for å opparbeide trygghet. De første dagene er man ikke så lenge i barnehagen. Dette avtales med pedagogisk leder underveis. I oppstarten er foresatte sammen med barnet på gruppa og personalet gjør seg kjent med barnet gradvis. Eksempelvis vil foresatte ha ansvar for bleieskift, hjelp ved måltid, legging m.m de første dagene. Dette for at barnets nærmeste omsorgsperson skal støtte barnet gjennom disse nye rutinene. Tilvenning er individuelt men etter noen dager trekker foresatte seg noe tilbake og bare være tilgjengelig i barnehagen ved behov. I løpet av de første dagene er det oppstartsamtale med pedagogisk leder og foresatte. For de minste barna anbefaler vi at det brukes ei god uke på tilvenningen.

Overgang innad i barnehagen

«Personalet skal sørge for Barna og foresatte får tid og rom til å gjøre seg kjent med barn og personalet når de bytter barnegruppe» (Rammeplanen s. 36)

Når barna bytter gruppe innad i barnehagen er det barnehagens personale som hjelper barnet å bli kjent og trygg på den nye gruppen. Vi starter en prosess så tidlig som mulig hvor vi går på besøk. Barnet får leke, spise og være sammen med og bli kjent med den nye gruppen. Gruppene samarbeider om overflyttingen til barnet er blitt kjent.

Overgangen mellom barnehage og skole

«Barnehagen skal i samarbeid med foreldre og skolen legge til rette for at barna skal få en trygg og god overgang fra barnehage til skole og evt. skolefritidsordning.» «De eldste barna skal få mulighet til å glede seg til å begynne på skolen og oppleve at det er en sammenheng mellom barnehagen og skolen» (Rammeplanen s. 33)

Enhetens førskolebarn er med i førskolegruppe i sin barnehage. Disse gruppene har felles målsetting men metodene kan variere noe fra hus til hus. Det gis ut egen informasjon til enhetens førskolebarn samt at det avholdes eget foreldremøte for foresatte til førskolebarn. Førskolegruppene har egne turer og aktiviteter. Alle førskolebarna i Sørhusan barnehager har felles avslutningstur.

Harstad kommune arbeider nå med å revidere sine rutiner for overgang barnehage-skole. Dette er naturlig ut fra at både barnehage og skole er med i kommunens språksatsning. Målet er at det skal være et tettere og forpliktende samarbeid mellom barnehage og skole og hvor foresatte blir aktivt involvert. På kommunens hjemmeside er det lagt ut språkplan for barn i barnehage og skole.

Samarbeid

Samarbeid mellom hjem og barnehage

«Barnehagen skal i samarbeid og i forståelse med foresatte ivareta barnas behov for omsorg og lek, og fremme læring og danning som grunnlag for allsidig utvikling».(Rammeplanen 2017, s.29)

Dette krever et godt samarbeid og barnehagen er ansvarlig for å legge til rette for en god dialog. Foresatte skal medvirke til den individuelle tilretteleggingen for sitt barn samt på gruppenivå via foreldreråd og samarbeidsutvalg. Både barnehage og foresatte må forholde seg til barnehagens samfunnsmandat. Vi ønsker å skape et samarbeid preget av åpenhet og gjensidig respekt. Vi ønsker at foresatte opplever barnehagen som en god støttespiller og at vi arbeider sammen for barnets trivsel og utvikling. Våre forventninger til foresatte er at de tar opp både utfordringer og spørsmål knyttet til eget barns tilbud i barnehagen samt kommer med konstruktive tilbakemeldinger, både ris og ros. Dette for å bidra til en god barnehage for deres barn.

Arenaer for samarbeid hjem-barnehage:

- Daglig kontakt ved bringing og henting
- Foreldresamtaler
- Foreldremøte
- Telefon og mail
- Sosiale sammenkomster
- Foreldrerådet
- Arbeidsutvalg
- Samarbeidsutvalget (SU)

Barnehagen legger opp til 1-2 foreldresamtaler i året, i tillegg til samtalene rundt tilvenning. Det er viktig å presisere at foresatte gjerne må melde behov for flere samtaler om de ønsker det. Det gjør også barnehagen om den ser at det kan være hensiktsmessig.

Foreldrerådet består av alle foreldre og er foreldrene sitt råd. Foreldrerådet skal fremme felles interesser for barnehagen.

Arbeidsutvalget består av representanter fra foreldre, ansatte og avdelingsleder. Det er et arbeidsutvalg i den enkelte barnehage og utvalget kan feks arbeide med sosiale arrangementer som juletreff, dugnader og andre saker som opptar den enkelte barnehage.

Samarbeidsutvalget skal være et rådgivende, kontaktskapende og samordnede organ og er barnehagens øverste organ. Det består av representanter fra foresatte og ansatte i alle enhetens barnehager, representanter fra eier(kommunen) og enhetsleder. Avdelingsledere deltar ved behov. Saker som er i Su er budsjett, driftsendringer og de skal fastsette enhetens årsplan.

Samarbeid med eksterne instanser

Andre samarbeidsinstanser for barnehagen kan være helsestasjon, barneverntjeneste, PPT, andre i lokalmiljøet, skole, videregående skole og universitetet.

Barnehagens ansatte har taushetsplikt, opplysningsplikt og meldeplikt, i henhold til Barnehageloven § 20 Taushetsplikt og § 22 Opplysningsplikt til barneverntjenesten.

Vi har barnets beste i fokus og derfor har vi da enkelte ganger behov for ekstern hjelp. Noen ganger bekymrer vi oss for barnets utvikling eller at vi føler behov for faglig veiledning fra for eksempel PPT. Dette skjer hovedsakelig i samarbeid med barnets foresatte.

Barnehagen har opplysningsplikt og meldeplikt til barneverntjenesten ved bekymringsaker og vi tar direkte kontakt ved mistanke om vold og seksuelle overgrep.

Satsingsområder

Implementering av ny rammeplan

01.08.2017 fikk barnehagene ny Rammeplan. Rammeplanen er en forskrift til *Lov om Barnehager*, og dermed et forpliktende styringsdokument for barnehagene. Rammeplanen gir også informasjon til foresatte om hva de kan forvente av barnehagen.

Vi skal implementere den nye rammeplanens innhold gjennom diskusjoner og refleksjoner om hva dette innebærer for vårt arbeid, og vi vil ha særlig fokus på verdigrunnlaget vi skal jobbe etter. Planer, innhold og arbeidsmåter vil justeres etter hvert, slik at vi jobber i tråd med den nye rammeplanen.

Språk

»Gode språklige ferdigheter er avgjørende for barns lek og læring i barnehagen, for elevers lesing, skriving og læring i skolealder, og for den enkeltes muligheter til å nå sine mål og utvikle sine potensial. Regjeringen ønsker at alle barn og unge skal få mulighet til å utvikle gode språk-, lese- og skriveferdigheter, slik at de lykkes i utdanning, arbeids- og samfunnsliv.»

(Språkløyper: Nasjonalstrategi for språk, lesing og skriving (2016---2019) utdanningsdirektoratet).

Harstad kommune er en språkkommune og er med på den nasjonale satsingen på språk både for barnehager og skoler. Vi skal ta i bruk et kompetanseutviklingsopplegg som er utviklet i regi av utdanningsdirektoratet, Språkløyper. I 2018 skal vi ha spesielt fokus på barns språkutvikling, språk og digitale verktøy og språk og involvering av gutter. Dette starter vi opp med ved nytt barnehageår 2018/2019.

Realfag

Realfag er fortsatt et satsingsområde for alle barnehager i Harstad kommune. Tidlig innsats i forhold til å stimulere barnas nysgjerrighet, læring og undring i forhold til realfagsområder er sosialt utjevnende. Vi møter på realfag i form av matematikk, metrologi, biologi, fysikk, kjemi, anatomi, geologi, teknologi osv. I Sørhusan barnehager skal vi jobbe for at personalet styrker bevisstheten omkring realfag vi omgir oss med i hverdagen og øke kompetansen omkring realfag. Vi skal legge til rette for at barna kan undre seg over, utforske, finne svar/løsninger på realfagstemaer. Vi skal ha en lekeorientert tilnærming til realfag og ha fokus på det i barnehagehverdagen, i hverdagsaktiviteter.

Realfag dekker mange av fagområdene i Rammeplan for barnehager, spesielt *antall, rom og form* og *natur, miljø og teknikk*. Systematisk arbeid med begrepsopplæring (BU) har vært en satsing for oss i mange år er også en del av det å jobbe med realfag.

Barnehagens fagområder

«Fagområdene gjenspeiler områder som har interesse og egenverdi for barn i barnehagealder, og skal bidra til å fremme trivsel, allsidig utvikling og helse. Barnehagen skal se fagområdene i sammenheng, og alle fagområdene skal være en gjennomgående del av barnehagens innhold»

(Rammeplanen 17, s. 47)

Hvert fagområde dekker et vidt læringsfelt, og fagområdene vil sjelden opptre isolert. Flere områder vil ofte være representert samtidig i temaopplegg, i forbindelse med hverdagsaktiviteter og turer.

Vi har utarbeidet en plan for hvordan vi skal arbeide med de ulike fagområdene. Oversikten over de ulike fagområdene er en grovplan som viser progresjon i forhold til hva vi vil vektlegg i forhold til de ulike aldersgruppene. Alle barn er ulike og har ulike behov. Barn utvikler seg og modnes ulikt og har med seg ulikt erfaringsgrunnlag, slik at hvert barn må møtes på sitt ståsted. Det betyr at denne planen er veiledende i forhold til hva barna møter på de ulike alderstrinnene. Handlingene konkretiseres noe i avdelingenes / basenes periodeplaner og månedsplaner. Denne planen skal være et aktivt arbeidsredskap for personalet, og kan bli revidert etter hvert som vi jobber med den og gjør oss erfaringer

Kommunikasjon, språk og tekst

«Gjennom arbeid med fagområdet skal barnehagen bidra til at barna får utforske og utvikle sin språkforståelse, språkkompetanse og sitt mangfold av kommunikasjonsformer» (Rammeplan, 2017, s.47) Førskolealderen er den optimale alderen for språkutvikling. En god språkutvikling er grunnleggende for både den kognitive, den sosiale og den emosjonelle utviklingen.

Sørhusan barnehager starter høsten 2018 med Språkløyper, tidligere omtalt under satsinger. Harstad kommune har også utarbeidet en felles strategi for overgang barnehage – skole som vi skal jobbe etter. Denne erstatter den tidligere fellessatsingen «Bølgen over til skolen»

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal forstå hverdagsord Barna skal forstå enkle instruksjoner Barna skal kunne henvende seg verbalt Barna skal kunne bruke 2-3 ords ytringer	Sette ord på det som skjer Benevne konkrete og hendelser Bruke konkrete Bruke bøker og eventyr, sang, rim og regler Høytlesning i bøker Tilrettelegge for gode dialoger i lek og aktiviteter
3-4 år	Barna skal kunne bruke språket på en hensiktsmessig måte Barna skal kunne sette ord på følelser Barna skal kunne gjenfortelle noe de har opplevd Barna skal kunne være i dialog med andre Barna skal kunne uttrykke ønsker og behov verbalt Barna skal kunne gjengi deler eller hele sanger, rim og regler	Tilrettelegge for dialoger og samtaler i lek og aktiviteter Være aktive og støtte og motivere barna til egne formuleringer av ting de har opplevd, gjenfortelle, gjenkalle Stille spørsmål og legge til rette for undring sammen med barna i større og mindre grupper Benevne konkrete og hendelser Høytlesning, bruke bøker og eventyr, sang, rim og regler
5-6 år	Barna skal kunne bruke språket til å uttrykke følelser, ønsker og opplevelser Barna skal kunne bruke språket til å skape relasjoner og til å løse konflikter Barna skal erfare skoleforberedende aktiviteter (kjennskap til bokstaver og lyder, kunne navnet sitt, kunne ta imot kollektive beskjeder)	Være aktive og støtte og motivere barna til egne formuleringer Invitere til ulike samtaler der barna får anledning til å fortelle, reflektere og stille spørsmål Ha eget førskoleopplegg en gang i uka med skoleforberedende aktiviteter

Kropp, bevegelse mat og helse

«Vaner og handlingsmønstre tar form allerede fra tidlig alder. Gode vaner som tilegnes i barnehagealder kan vare livet ut. Barnehagen skal legge til rette for at alle barn kan oppleve bevegelsesglede, matglede og matkultur, mentalt og sosialt velvære og fysisk og psykisk helse»

(Rammeplanen 2017, s. 49) Barna skal oppleve en god og allsidig barnehagedag hvor behovene for aktivitet, mat, bevegelse, hvile blir godt ivaretatt. Harstad kommune har utarbeidet en egen veileder i forhold til måltider i barnehagen som vi følger. En av de viktigste tingene vi som barnehage kan gjøre for forebygging av overgrep mot barn, er å lære barn om kroppen og å sette grenser for egen kropp. I barnehagen vil vi lære om kroppen, hvordan vi blir til, følelser, relasjoner, gode, vonde og ulovlige hemmeligheter og berøringer. Vi vil også ha fokus på det å sette grenser for egen kropp. Noe av det viktigste barn lærer er å sette egne grenser og respektere andres grenser. Vi vil blant annet bruke boka «jeg er meg! Min Meg» som er skrevet av Eli Rygg og Margrete Wiede Aasland.

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal oppleve trivsel, glede og mestring ved allsidig bevegelseserfaring Barna skal mestre grunnleggende motoriske ferdigheter som hoppe, klatre, springe osv Barna skal kunne gå på turer selv Barna skal få kjennskap til navn på kroppsdelene Barna skal utvikle et positivt forhold til mat, stell, selvstendighetstrening og hvile. Barna skal lære enkel hygiene som håndvask Barna skal presenteres for et sunt kosthold	Legge til rette for allsidig aktivitet ute og inne Ha fokus på kropp/ lære barna om kroppen gjennom sanger, bøker, rim og regler om kropp Benevne kroppsdelene i hverdagsaktiviteter Oppmuntre og hjelpe barna til håndvask Oppmuntre og hjelpe barna til selvstendighet ved måltider, av- og påkledning og do/pottetrening
3-4 år	Barna skal kunne benevne kroppsdelene og få kjennskap til menneskekroppen Barna skal kunne mestre å gå lengre turer i ulendt terreng Barna skal utvikle et positivt forhold til mat, stell, selvstendighetstrening og hvile Barna skal kunne mestre finmotoriske ferdigheter som tegning, perling, klipping Barna skal presenteres for et sunt kosthold. Barna skal delta i matlaging og forberedelser til måltider som pedagogisk metode	Ha fokus på kropp i samlinger, på hvordan kroppen fungerer Legge til rette for turer og allsidig aktivitet ute og inne Gi barna tid og ro til å trene på selvstendighet i hverdags situasjoner Fast turdag Tilrettelegge for og støtte barna i finmotoriske aktiviteter som tegning, klipping, perling De ansatte skal la barna være aktivt med i matlaging og forberedelser til måltider
5-6 år	Barna skal mestre grunnleggende grovmotoriske ferdigheter som hinke, hoppe med samla ben, klatring, løpe, balansere, kaste og ta imot ball Barna skal mestre finmotoriske ferdigheter som fargelegge, tegne, klippe, lime, av- og påkledning Barna skal utvikle selvstendighet ved toalett, håndvask, måltider Barna skal få kunnskap om sunn mat Barna skal delta i matlaging og forberedelser til måltider som pedagogisk metode	Være aktive og tilstedeværende, støtte og utfordre barna til variert motorisk lek Tilrettelegge for utelek hver dag, og gi barna erfaring med forskjellige aktiviteter Bruke rutinesituasjoner, aktiviteter og lek til å ha fokus på finmotoriske ferdigheter Fokusere på gode vaner og kunnskap om kost og hygiene De ansatte skal la barna være aktivt med i matlaging og forberedelser til måltider

Kunst, kultur og kreativitet

«Opplevelser med kunst og kultur i barnehagen kan legge grunnlag for tilhørighet, deltakelse og eget skapende arbeid. I barnehagen skal barna få estetiske erfaringer med kunst og kultur i ulike former og organisert på måter som gir barna anledning til utforskning, fordypning og progresjon»

(Rammeplanen 2017, s. 50)

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Spontansang og improvisasjon Barna skal bli kjent med forskjellig formingsaktiviteter og materiell Barna skal bli kjent med enkle eventyr Barna skal bli kjent med dans og drama Musikk fra ulike kulturer	Tilrettelegge for ulike formingsaktiviteter og ulikt materiell Lese og fortelle enkle eventyr Spille musikk og legge til rette for sang, dans og bevegelse
3-4 år	Barna skal få utvidet kjennskap til formingsaktiviteter og materiell Barna skal kunne lytte, danse og bevege seg til musikk fra kulturer Barna skal kunne dramatisere enkle eventyr/fortellinger Barna skal kunne bruke fantasi i lek og drama Barna skal ha kjennskap til kjente eventyr og bøker, sanger, rim og regler Spontansang og improvisasjon	Tilrettelegge for ulike formingsaktiviteter og ulikt materiell Tilrettelegge for aktiviteter med sang og musikk Tilrettelegge for aktiviteter som fremme glede og lyst til lek og drama Lese og fortelle eventyr, høytlesning Ha samlinger med sang, rim og regler
5-6 år	Barna skal kunne uttrykke seg gjennom musikk, sang og dans fra ulike kulturer Spontansang og improvisasjon Barna skal øve seg på å dramatisere / tørre dramatisere Barna skal kunne enkle regelleker og sangleker Barna skal kunne beherske ulike formingsmaterialer Barna skal kunne bruke fantasi og skaperglede	Tilrettelegge for lek og aktiviteter med musikk, sang og dans Tilrettelegger for at barna kan lage enkle forestillinger i barnehagen Sette av tid og rom for lek Motivere og stimulere barna til å bevege seg til musikk, sang og drama Gi barna tilgang til variert materiale som stimulerer til kreativitet

Natur, miljø og teknologi

«Opplevelser og erfaringer i naturen kan fremme forståelse for naturens egenart og barnas vilje til å verne om naturressursene, bevare biologisk mangfold og bidra til bærekraftig utvikling. Barnehagen skal bidra til at barna blir glade i naturen og får erfaringer med naturen som fremmer evne til å orientere seg og opphold seg i naturen til ulike årstider.

Barnehagen skal legge til rette for at barna får et mangfold av naturopplevelser og får oppleve naturen som arena for lek og læring. Barnehagen skal legge til rette for at barna kan forbli nysgjerrige på naturvitenskaplige fenomener, oppleve tilhørighet til naturen og gjøre erfaringer med bruk av teknologi og redskaper.» (Rammeplanen 2017, s.52)

IKT er en del av barnehagens hverdag. Alle avdelinger og baser har tilgang til å bruke nettbrett. Disse brukes hovedsakelig til å hente opplysninger, skaffe kunnskap om noe, spill og problemløsning og lytting til musikk og lydfiler.

Natur og friluftsliv er sentralt i våre barnehager. Vi ønsker å bruke de fine nærområdene vi har. Gjennom realfagssatsingen vi har hatt de siste årene har vi tilegnet oss en del erfaringer med å bruke enkle forsøk og eksperimenter sammen med barna. Dette vil vi fortsette å gjøre.

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal få friluftsopplevelser året rundt Barna skal bli kjent med barnehagens uteområde Barna får utforske naturmaterialer, både ute og inne Barna får oppleve, undre seg over enkle eksperimenter, leke med konstruksjonsmateriale Barna skal oppleve glede med å være ute i all slags vær Barna får begynnende erfaring med kildesortering	Gi barna erfaring med uteliv året rundt Utforske barnehagens uteområde sammen med barna Gi barna tilgang på naturmaterialer
3-4 år	Barna får kunnskap om dyr, dyreliv og bærekraftig utvikling Barna blir kjent med årstider, ukedager Barna lærer å ta vare på naturen Barna skal få erfaringer gjennom ulike eksperimenter og undre seg over det de opplever	Studere dyr og småkryp, Gi barna allsidig erfaring med uteliv og natur Lære barna respekt for dyreliv og naturen Utføre enkle eksperimenter sammen med barna og undre seg sammen med barna
5-6 år	Barna skal få mer kunnskap og mer erfaring med natur og uteliv Barna skal lære mer om å ta vare på naturen Få mere erfaring gjennom	Bruke naturen aktivt sammen med barna Bruke naturen som en læringsarena Jobbe med å skape gode holdninger hos barna i forhold til å ta vare på naturen Kildesortering Være gode modeller for barna

Antall, rom og form

«Fagområdet handler om å oppdage, utforske og skape strukturer og hjelpe barna til å forstå sammenhenger i naturen, samfunnet og universet. Barnehagen skal synliggjøre sammenhenger og legge til rette for at barna kan utforske og oppdage matematikk i dagligliv, i teknologi, natur, kunst og kultur og ved å selv være kreative og skapende. Arbeidet med fagområdet skal stimulere barnas undring, nysgjerrighet og motivasjon for problemløsning. Fagområdet omfatter lekende, undersøkende arbeid med sammenligning, sortering, plassering, orientering, visualisering, former, mønster, tall, telling og måling. Det handler også om å stille spørsmål, resonnere, argumentere og søke løsninger.»(Rammeplanen 2017, s.53)

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal oppleve glede ved å leke med forskjellige former Barna skal skille begreper som stor – liten, opp – ned, en – mange Barna skal kunne skille ulike former	Tilrettelegg med materiell som klosser, puslespill, enkle spill Bruke tall og matematiske begreper i hverdags situasjoner og samling Introdusere matematiske begreper gjennom lek Bruke eventyr med matematiske begreper som de tre bukkene Bruse, Gullhår, Lille Larven Aldri Mett
3-4 år	Barna skal kunne vise med fingrene hvor mange år de er Kjennskap til grunnleggende begreper, kunne følge enkle instruksjoner knyttet til matematiske begreper (plassering, mengde, størrelse osv) Ha tilgang på materiell som stimulerer barnas matematiske nysgjerrighet	Jobbe systematisk med begrepslæring Tilrettelegge for et allsidig og variert matematisk miljø Sørge for at barna har tilgang på matematisk materiell som klosser, sorteringsmateriell, spill osv Bruke riktig betegnelse på begrepene Bekreft og utvide barnas matematiske uttrykk og nysgjerrighet
5-6 år	Få erfaring og kunnskap med matematiske begreper i skoleforberedende opplegg Barna skal kunne gjenkjenne egenskaper ved former og sortere den Lage mønstre, Barna skal erfare størrelser i sine omgivelser og sortere og sammenligne	Fokusere på matematisk kompetanse gjennom lek, eksperimentering og hverdagsaktiviteter Styrke barnas nysgjerrighet og matematikkglede ved å undre seg og resonnere sammen med barna og stimulere deres evne til å bruke språket som redskap for logisk tenkning

Etikk, religion og filosofi

«Etikk, religion og filosofi er med på å forme måter å oppfatte verden og mennesker på og preger verdier, normer og holdninger. Fagområdet retter særlig oppmerksomhet mot barnehagens samfunnsmandat og verdigrunnlag i et samfunn preget av livssynsmangfold. Barnehagen skal la barna få kjennskap til fortellinger, tradisjoner, verdier og livssyn og erfaring med at kulturelle uttrykk har en egenverdi. Barnehagen skal skape interesse for samfunnets mangfold og forståelse for andre menneskers livsverden og levesett. Gjennom å samtale om og undre seg over eksistensielle, etiske og filosofiske spørsmål skal barn få anledning til selv å formulere spørsmål, lytte til andre, reflektere og finne svar. Slik skal barnehagen legge grunnlag for kritisk tenkning og dømmekraft» (Rammeplanen 2017, s. 54)

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal oppleve trygghet i barnehagen Barna skal bli trygge på hverandre og på personalet som omsorgspersoner Barna skal tørre å vise følelser som både sinne, glede, tristhet osv Barna skal få begynnende kjennskap til grunnleggende normer og verdier	Være gode rollemodeller for barna Være trygge tilstedeværende omsorgspersoner Hjelpe barna å sette ord på følelsene sine Anerkjenne barnas følelser Snakke om hvordan vi skal være mot hverandre
3-4 år	Barna skal få kjennskap til grunnleggende normer og verdier Barna skal utvikle interesse og respekt for hverandre og forståelse for verdien av likheter og ulikheter i et fellesskap Barna skal få kjennskap til enkelte høytider knyttet til kristne høytider/merkedager og høytider/merkedager som er knyttet til andre religioner og livssyn	Ha fokus på hvordan vi skal samhandle og sosial kompetanse i samlingsstunder og i hverdagsaktiviteter Bidra til undring og skape gode holdninger og respekt for likheter og ulikheter Gi barna kjennskap til og markere høytider/merkedager som er knyttet til den kristne kulturarven og til høytider/merkedager som er knyttet til andre religioner og livssyn
5-6 år	Barna skal få kjennskap til ulike normer og regler i samfunnet Barna skal tilegne seg samfunnets grunnleggende normer og verdier Barna skal utvikle toleranse og respekt for hverandre Barna skal få kjennskap til høytider/merkedager knyttet til kristne høytider og høytider/merkedager som er knyttet til andre religioner og livssyn	Fokusere på sosial kompetanse i samlinger med fortellinger, undring og samtaler Være gode rollemodeller der barna blir møtt med respekt og anerkjenning Gi barna kjennskap til og markere høytider/merkedager som er knyttet til den kristne kulturarven og til høytider/merkedager som er knyttet til andre religioner og livssyn Samlingsstunder knyttet mot høytider og merkedager

Nærmiljø og samfunn

«Barnas medvirkning i barnehagens hverdagsliv legger grunnlaget for videre innsikt og erfaring med deltakelse i et demokratisk samfunn. Gjennom utforskning, opplevelser og erfaringer skal barnehagen bidra til å gjøre barna kjent med eget nærmiljø, samfunnet og verden». (Rammeplanen, 2017, s.56)

Barns medvirkning og deltakelse har en sentral plass i barnehagehverdagen, likeså det med å samhandle og vise respekt for hverandre. Kjennskap til samisk språk, kultur og tradisjon vil vi gi større plass enn tidligere.

	Mål	Personalet skal
0-3 år	Barna skal oppleve tilhørighet til hverandre som gruppe Barna skal delta i fellesskapet ute og inne og få felles opplevelser Barna skal få oppleve at de er en del av et fellesskap Barna skal bli kjent med nærmiljøet i barnehagen Barna får et første møte med den samiske kulturen gjennom markering av samefolkets dag	Ha faste grupper med barn og ansatte Legge til rette for samlinger og felles aktiviteter i gruppene Ta barna med på turer i nærmiljøet Markere samefolkets dag
3-4 år	Barna skal oppmuntres til å medvirke i egen hverdag Barna skal føle seg som en del av fellesskapet i barnehagen Barna skal kjenne igjen lekeområder og turmål i nærmiljøet Bli kjent med deler av den samiske kulturen	Ha fokus på sosial kompetanse og hvordan vi er mot hverandre i samlingsstunder og hverdagsaktiviteter Bruke nærmiljøet og la barna bli kjent med turmål rundt oss Markere samefolkets dag og gi barna kjennskap og opplevelser av samisk kultur og tradisjoner
5-6 år	Barna skal få være med på å ta valg i demokratiske prosesser Barna skal få erfare at dere valg og handlinger kan påvirke situasjonen for dem selv og andre Barna skal få delta i samfunnet gjennom opplevelser og erfaringer i nærmiljøet Barna skal bli kjent med sider av den samiske kulturen og få mere kunnskap Barna skal gjennom det siste året i barnehagen forberedes til skolestart	La barna få være med på å velge aktiviteter og turer Legge til rette for felles opplevelser Reflektere og undres sammen med barna om miljøet rundt oss Markere samefolkets dag og gi barna kunnskap og opplevelser om samisk kultur og tradisjon Jobbe med Harstad kommunes strategi overgang barnehage skole